

T.C.
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

BAŞVURU NO : 2016/1863

KARAR TARİHİ : 28/10/2016

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN :

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ :

BAŞVURUYA KONU İDARE :

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı
(ÖSYM)

BAŞVURUNUN KONUSU :

Ortopedik engelli olan ve ellerini kullanamayan şikâyetçinin ÖSYM tarafından yapılan merkezi sınavlarda kendisiyle aynı grupta yer alan engelli adaylara “ek süre” verilmesi talebi hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ

: 28.4.2016

I. USÛL

A. Şikâyet Başvuru Süreci

1) Şikâyet başvurusu, Kurumumuz elektronik sistemi aracılığıyla 28/04/2016 tarih ve 5302 sayılı kayıt altına alınan “Şikâyet Başvuru Belgesi” ile yapılmıştır. Şikâyet başvurusunun karara bağlanması için 28/3/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 41 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendi ve İmza Yetkileri Yönergesinin 7 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca, şikâyetin incelenmesine ve araştırmasına geçilmiş olup; 2016/1863 başvuru sayılı “Tavsiye Karar Önerisiyle” Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

B. Ön İnceleme Süreci

2) Yapılan ön inceleme neticesinde, şikâyet konusunun Kurumumuzun görev alanına girdiği, şikâyetçinin menfaat ihlali koşulunu taşıdığı, idari başvuru yollarının tüketildiği, şikâyetin süresinde yapıldığı ve diğer ön inceleme konularında da herhangi bir eksiklik bulunmadığı, bu nedenle şikâyetin inceleme ve araştırmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

II- OLAY VE OLGULAR

A. Şikâyet Başvurucusunun Konu Hakkındaki Açıklamaları ve İddiaları

3) Şikâyet başvurusu, başvuru belgesinde özetle;

3.1) % 91 oranında bedensel engelli olduğunu ve ellerini kullanamadığını,

3.2) ÖSYM’nin yaptığı sınavlarda ellerini kullanamadığı için soruları işaretleyici yardımıyla cevapladığını,

3.3) Soruların çözümü için yapılacak işlemleri işaretleyiciye yazdırmasının kendi eliyle çözmesine göre daha fazla süre gerektirmesi sebebiyle sayısal testleri yetiştiremediğini, 2016 yılında ve önceki yıllarda katıldığı merkezi sınavlarda süre sıkıntısını bizzat yaşamış biri olarak diğer adaylarla eşit koşullarda yarışabilmesinin sağlanması amacıyla ÖSYM’den ek süre verilmesini talep ettiğini, ancak 12/02/2016 tarihli dilekçesine cevaben idareden gönderilen yazıda “bedensel engelli olup işaretleyici yardımı alan adaylara ek süre verilmediği” ifade edilerek talebinin reddedildiğini,

3.4) Başvurusuna ek olarak Kurumumuza gönderdiği 08/09/2016 tarih ve sayılı kayıt altına alınan e-posta mesajında 24/04/2016 yılında yapılan Engelli Kamu Personel Seçme Sınavında (EKPS) ellerini kullanamamasından dolayı işaretleyicilerin (bu konuda görev gereklerini bilmemelerinden kaynaklanan) matematik işlemlerini kağıda yazmayı reddetmesi üzerine Sınav Komisyon Başkanını çağırdığını, Başkanın sorunu dinledikten sonra işaretleyicilere talebin yerine getirilmesi gerektiğini söylediğini, ancak 60 soru için 60 dakika verilen sınavda tartışmalarla geçen süre sonunda ek süre verilmemesi sebebiyle kalan matematik sorularını yapamadığını ve sonuçta düşük puan alarak herhangi bir kuruma yerleştirilemediğini belirterek,

3.5) ÖSYM tarafından yapılan sınavlarda ortopedik engeli bulunan ve kendisi gibi ellerini kullanamayan engelli adaylara ek süre verilerek diğer adaylarla eşit koşullarda sınava tabi tutulmayı talep etmektedir.

B. İdarenin Şikâyete İlişkin Açıklamaları

4) 02/06/2016 tarihli ve sayılı yazımız ile bilgi ve belge talep edilmiş olup, ÖSYM Başkanlığı tarafından Kurumumuza gönderilen 28/06/2016 tarihli ve sayılı yazıda özetle;

4.1) EKPS’nin “Engellilerin Devlet Memurluğuna Alınmaları Hakkında Yönetmelik” ile buna bağlı olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı ile ÖSYM arasında yapılan Protokol hükümlerine göre ÖSYM tarafından hazırlanan EKPS Kılavuzu uyarınca yapıldığı,

4.2) İlgili Yönetmelik ve Protokol gereği engel gruplarına, öğrenim düzeylerine, engellilerin algılama ve öğrenme yeteneklerine göre nasıl bir sınav oluşturulacağını belirlemek üzere, üniversitelerde engel grupları üzerine bilimsel araştırma yapan akademisyenlerin bulunduğu bir Bilim Kurulu oluşturulduğu; Kurul’un bilimsel bulguları değerlendirerek, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarındaki uzmanların görüşlerini alarak ayrıca, engellilerin temsilcileri ile çalışmalar yaparak sınav ile ilgili bir rapor oluşturduğunu,

4.3) Söz konusu raporda sınav süreleri ile ilgili olarak, **hangi grupta olursa olsun sadece “okuyucu ve işaretleyiciyi” birlikte isteyen adaylara ek süre verilmesi genel kuralının benimsendiğini ve ortopedik engellilerden ellerini kullanmakta zorluk çekenlere işaretleyici yardımı verecek görevli atanmasına ancak bunun için ek süre verilmemesine karar verildiği,**

4.4) Yapılan sınavlarda bu görüşler göz önünde tutularak bedensel engelli, işaretleyici alan adaylara ek süre verilmediği, ifade edilmiştir.

C. Olaylar

Şikâyet dosyası kapsamındaki bilgi ve belgelerin incelenmesi neticesinde;

5) %91 ortopedik engeli bulunan şikâyetçi ellerini de kullanamadığı için ÖSYM tarafından gerçekleştirilen sınavlarda verilen sürenin yetersiz olduğunu belirterek **3** numaralı paragrafta yer verilen taleplerle 28/04/2016 tarihinde Kurumumuza şikâyet başvurusunda bulunmuştur.

D. Kamu Denetçisi Serpil Çakın’ın İnceleme ve Araştırma Bulguları

6) Şikâyet konusunun çözümü amacıyla ÖSYM Başkanlığı’ndan istenen bilgi ve belgeler ile bunların cevaplarına “İdarenin Şikâyete İlişkin Açıklamaları” başlığı altında yer verilmiştir.

III. HUKUKİ DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

7) 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın;

7.1) “Cumhuriyetin Nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesi; “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

7.2) “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesi; Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

7.3) “Kanun Önünde Eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesi; “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. ... Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılamaz.”

7.4) “Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevi” başlıklı 42 nci maddesi “...Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır...”

7.5) “Çalışma Hakkı ve Ödevi” başlıklı 49 uncu maddesi; “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.”

7.6) “Sosyal Güvenlik Bakımından Özel Olarak Korunması Gerekenler” başlıklı 61 inci maddesi; “Devlet harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malul ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.”

7.7) “Dilekçe, Bilgi Edinme ve Kamu Denetçisine Başvurma Hakkı” başlıklı 74 üncü maddesi; “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.”

7.8) “Milletlerarası Andlaşmaları Uygun Bulma” başlıklı 90 ıncı maddesi; “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. ... Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.” hükümlerini amirdir.

8) Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin:

8.1) 2 inci maddesinde; “Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetilmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.” hükmü,

8.2) 7 nci maddesinde; “Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasanın korunmasından eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir...” hükmü,

8.3) 23 üncü maddesinin birinci fıkrasında; “Herkesin çalışma, işini serbestçe seçme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır” hükmü, yer almaktadır.

8.4) 26 ncı maddesinin birinci fıkrasında; “Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yüksek öğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.” hükümlerini içermektedir.

9) Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin;

9.1) “Genel Yükümlülükler” başlıklı 4 üncü maddesi; “1. Taraf Devletler engelliliğe dayalı herhangi bir ayrımcılığa izin vermeksizin tüm engellilerin insan hak ve temel özgürlüklerinin eksiksiz olarak yaşama geçirilmesini sağlamak ve engellilerin hak ve özgürlüklerini güçlendirmekle yükümlüdür. Bu amaç doğrultusunda Taraf Devletler; (a) Bu Sözleşme’de tanınan hakların uygulanması için gerekli tüm yasal, idari ve diğer tedbirleri almayı ... (b) Yürürlükte mevcut, engelliler aleyhinde ayrımcılık teşkil eden yasalar, düzenlemeler, gelenekler ve uygulamaları değiştirmek veya ortadan kaldırmak için gerekli olan, yasama faaliyetleri dahil uygun tüm tedbirleri almayı; ... taahhüt eder.”

9.2) “Ayrımcılık Yapılmaması ve Eşitlik” başlıklı 5 inci maddesinin;

Birinci fıkrası “Taraf Devletler herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuktan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder.”

İkinci fıkrası “Taraf Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır.”

Üçüncü fıkrası “Taraf Devletler eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tüm adımları atar.”

Dörtüncü fıkrası “Engellilerin fiili eşitliğini hızlandırmak veya sağlamak için gerekli özel tedbirler işbu Sözleşme amaçları doğrultusunda ayrımcılık olarak nitelendirilmez.” hükümlerini amirdir.

10) 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.” hükmüne yer verilmiştir.

11) 01/07/2005 tarihli 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun;

11.1) “Genel Esaslar” başlıklı 4 üncü maddesinin (c) fıkrası “Engellilerin tüm hak ve hizmetlerden yararlanması için fırsat eşitliğinin sağlanması esastır.”; aynı madde altında yer alan **“Ayrımcılık” başlıklı 4/A maddesi (Ek:6/2/2014-6518/65 md.)** “... Eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tedbirler alınır. Engellilerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirler ayrımcılık olarak değerlendirilemez.”

11.2) “İstihdam” başlıklı 14 üncü maddesi “... İşe başvuru, alım, önerilen çalışma süreleri ve şartları ile istihdamın sürekliliği, kariyer gelişimi, sağlıklı ve güvenli çalışma koşulları dâhil olmak üzere istihdama ilişkin hiçbir hususta engelliliğe dayalı ayrımcı uygulamalarda bulunulamaz...”

11.3) “Eğitim ve öğretim” başlıklı 15 inci maddesi “Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelliler, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede

bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır. Genel eğitim sistemi içinde engellilerin her seviyede eğitim almasını sağlayacak bütünleştirici planlamalara yer verilir...” hükümlerini amirdir.

12) 04/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 45 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; “Yükseköğretim kurumlarına giriş ve yerleştirme işlemleri imkan ve fırsat eşitliğini sağlayacak tedbirleri almak kaydıyla, Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslara göre yapılır.” hükmüne yer verilmiştir.

13) 17/02/2011 tarihli ve 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un

13.1) 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde;

“Yükseköğretim Kurulu kararlarına veya ilgili mevzuat hükümlerine istinaden başta yükseköğretim kurumlarında ön lisans, lisans veya lisansüstü öğrenim görecektir adayların puan sıralamasına göre tespiti veya yerleştirilmesi ile yükseköğretim kurumlarında atama veya yükselmelerde esas alınan sınavlar olmak üzere, ulusal ve uluslararası her türlü bilim, yetenek veya yabancı dil sınavları ile gerektiğinde yerleştirme işlemlerini yapmak.”

(b) bendinde “İlgili mevzuat hükümleri uyarınca kamu kurum ve kuruluşlarının kadro ve pozisyonlarında görev almaya veya görevde yükselmeye yönelik sınavları ve gerektiğinde yerleştirme işlemlerini ilgili kurumun talebine bağlı olarak yapmak.”

(e) bendinde “Hizmetin gereklerine uygun ölçme, seçme, değerlendirme ve yerleştirme yöntemlerini belirlemek.”

(i) bendinde “Görev, yetki ve sorumluluk alanına giren konularda idari düzenlemeler yapmak ve kılavuzlar hazırlamak.” ÖSYM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

13.2) Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasında “sınavların, ölçme, değerlendirme ve yerleştirme işlemleri, güvenilirlik, gizlilik, tarafsızlık, bilimsellik ilkeleri çerçevesinde ve **adaylara fırsat eşitliği sağlayacak biçimde yapılacağı**” düzenlenmiştir.

14) 7/2/2014 tarihli ve 28906 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Engelli Kamu Personel Seçme Sınavı ve Engellilerin Devlet Memurluğuna Alınmaları Hakkında Yönetmelik'in;

14.1) “EKPS ve Kura Duyurusu” başlıklı 7 nci maddesinin;

İkinci fıkrasında “EKPS'nin yapılacağı yer ve zamana, EKPS'de eğitim durumları ve engel grupları itibarıyla yer alacak konular ile testlere ve bunların ağırlıklarına, puan türleri ve hesaplama yöntemine, **engel grupları itibarıyla öngörülecek sınav süreleri ile dezavantajlı durumların giderilebilmesi için alınacak diğer tedbirlere**, adayların; EKPS ve kuraya başvuru şartlarına, tercih sayılarına, tercihleri doğrultusunda EKPS'de alınan puan veya kura sonucuna göre yerleştirilmelerine, yerleştirme sonuçlarının adaylara ve kurumlara bildirilmesine ilişkin esaslar usuller (Aile ve Sosyal Politikalar) Bakanlığın görüşü alınarak (Devlet Personel) Başkanlığınca, EKPS, kura ve yerleştirmenin Başkanlık adına (ÖSYM) Merkeze yaptırılması halinde ise Bakanlığın görüşü alınarak Başkanlık ve Merkezce müştereken belirlenir.

Dördüncü fıkrasında “EKPS ve Kura Başvuru Kılavuzu Başkanlıkça, EKPS ve kuranın Başkanlık adına Merkeze yaptırılması halinde ise Başkanlık ve Merkezce müştereken hazırlanır.”

Beşinci fıkrasında “EKPS ve Kura Başvuru Kılavuzunda; başvuru, eğitim durumu ve engel grupları itibarıyla sınav konuları, sınav ve değerlendirme işlemlerine ilişkin gerekli bilgi ve kurallar ile sınava ilişkin diğer bilgiler yer alır.”

14.2) “EKPS’nin yapılması ve sonuçlarının duyurulması” başlıklı 8 inci maddesinin dördüncü fıkrasında “EKPS’de istekleri halinde adaylara, engel grubuna uygun okuyucu ve/veya işaretleyici olmak üzere sınav görevlisi temin edilir.” hükümleri yer almaktadır.

15) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı ile ÖSYM arasında yapılan 02/03/2016 Protokol’ün 5 inci maddesinin (h) fıkrasında “Engel grupları itibarıyla uygulanacak sınav sürelerinin belirlenmesi” ÖSYM’nin görevleri arasında sayılmıştır.

16) 14 ve 15 inci paragraflarda yer verilen Yönetmelik ve Protokol gereği akademisyenlerden ve ilgili kurumların temsilcilerinden oluşturulan Bilim Kurulu tarafından alandaki paydaşlarla yapılan görüşmeler sonucunda 12/01/2012 tarihinde hazırlanan Özürlü Memur Seçme Sınavı (ÖMSS) Temel Nitelikleri ve Koşulları Tanımlama Dokümanı - Komisyon Raporunun;

16.1) “Sınavın Genel Özellikleri” başlığı altında “Hangi grupta olursa olsun sadece “okuyucuyu ve işaretleyiciyi” birlikte isteyen adaylara ek süre verilmelidir.”

16.2) “Genel Özürlü Testlerinin Nitelikleri” başlığı altında “Ortopedik özürlülere de ihtiyaç duyduklarında işaretleyici verilmelidir.” denmektedir.

17) 2016 EKPS ve Kura Başvuru Kılavuzunun 1. Sayfasında yer alan “Genel Bilgiler, Temel İlke ve Kurallar” başlığı altında “Genel engellilerden ortopedik engellilerin ellerini kullanmakta zorluk çekenlere işaretleyici yardımı verecek görevli atanmasına ancak, bunun için ek süre verilmemesine” ifadesine yer verildiği; 20. sayfada yer alan “EKPS’de Uygulanacak Testler ve Soru Sayıları” başlığı altında “Genel Engelli Grubunda yer alan Ortopedik engellilere ek süre verilmeyeceğinin, ek süre dahil (sınav toplam süresi olan) 60 dakika verileceğinin” bu konudaki tabloda da belirtildiği görülmüştür.

18) TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 2013 yılı Engelli Hakları İnceleme Raporunda; “Ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi uyarınca engellilik geliştirmekte olan bir kavramdır ve sakatlığı olan kişilerin topluma diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımını önleyen tutum ve çevre engelleriyle etkileşiminden kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle engellilik, kişinin fiziksel ya da zihinsel/ruhsal bozukluğunun yanı sıra çevresinin de kendisine engel olmasını ifade etmektedir. Kişilerin yalnızca sağlık durumlarına odaklanan yaklaşımdan vazgeçilerek engelliliğin toplumsal açıdan ve hak temelli olarak tanımlanması, bu meselede bir paradigma değişikliğini ortaya koymaktadır. Bu değişiklik ile engellilerin yalnızca bir yardım nesnesi olduğu fikri terkedilerek sistemin engellilere göre yeniden ayarlanması, bu kapsamda gerekli düzenlemelerin/değişikliklerin yapılması ve her politika alanına engellilik boyutunun dahil edilmesi talep edilmektedir” şeklinde değerlendirmede bulunduğu görülmüştür.

B. Şikâyet Konusuna İlişkin Uygulamalar

19) Danıştay 8. Dairesinin 2014/4195 Esas, 2016/3641 Karar sayılı ve 13/04/2016 tarihli Kararı ile 2014/4582 Esas, 2016/3856 Karar ve 18/04/2016 tarihli Kararlarında özetle “Yükseköğretime Geçiş Sınavına (YGS) giren dislektik öğrencilere ek süre ve okuyucuya ayrı soru kitapçığı verilmemesinin eşitlik ilkesine, engellilerin eğitim haklarına yönelik her türlü tedbirin alınmasını zorunlu kılan sosyal devlet ilkesine, fırsat eşitliğine aykırılık teşkil ettiği gerekçesiyle davanın açıldığı; dava konusu Kılavuzda yer alan düzenlemeler ve idarelerin uygulaması irdelendiğinde, YGS’ye katılacak olan engelli öğrencilerin dezavantajlı bir grup olarak ele alınıp sınava erişimleri konusunda yaşayabilecekleri zorlukların önüne geçme adına Kılavuzda ayrıntılı düzenlemelerin yapıldığı, idarece uyulması gereken ayrımcılık yasağı ve fırsat eşitliği ilkeleri kapsamında engelli bireylerin durumlarını ortaya koyan bilgi ve belgeleri sunması halinde, engelin türü ve derecesine göre öngörülen çeşitli tedbirlerin uygulamaya geçirildiği, dislektik öğrenciler için tekli salonda sınava alınma, okuyucu ve

işaretleyici yardımı öngörülerek onlara özgü bir sınav uygulamasının gerçekleştirildiği anlaşıldığından davalı idarelerce mevzuat tarafından kendilerine yüklenmiş olan, engellilerin eğitime erişiminde ayrımcılığın önlenmesi ve gerekli pozitif tedbirlerin alınması yönündeki görevin yerine getirildiği anlaşıldığından dava konusu Kılavuzda ve dislektik öğrencilere uygulanan sınavda hukuka aykırılık görülmemektedir” davanın reddine karar verildiği görülmüşse de; **Karşı Oy** ile “olayda; davalı idarece, Anayasanın 10. ve 42. maddelerine uygun olarak kılavuzla birlikte gerekli tedbirlerin makul oranda alındığı ve zeka düzeyi açısından sorunu olmayan dislektik öğrencilerin yaşadığı bir takım okuma problemlerine ilişkin olarak okutman yardımıyla ayrı bir salonda sınava tabi tutularak, öğrencilerin mağduriyetinin engellendiği ileri sürülse de, disleksi durumunun konsantrasyon güçlüğü de kapsamı nedeniyle bilimsel veri ve yöntemlerden yararlanarak, disleksinin kişilerdeki belirti ve oranına göre, dislektik öğrencinin diğer öğrencilerle girdiği ortak sınavlarda eşit şartlarda yarışması söz konusu olamayacağından, bu eşitsizliğin giderilmesi için idarece gerekli düzenlemenin yapılması ve gerektiğinde okuyucu/işaretleyici verilmesinin yanında ek süre ve okuyucuya soru kitapçığı verilmesi gibi diğer olanakların verilmesinin de şart olduğu; Milli Eğitim Bakanlığınca düzenlenen sınavlarda özel öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilere verilen ek sürenin, ÖSYM tarafından düzenlenen sınavlarda verilmemesine ilişkin davacı idarelerce haklı ve hukuki bir gerekçe ortaya konulamadığının belirtildiği” anlaşılmıştır.

C. Kamu Denetçisi Serpil ÇAKIN’ın Kamu Başdenetçisine Önerisi

20) Kamu Denetçisi tarafından şikâyet başvurusunun “ortopedik engelli bireylerden ellerini kullanamayanlara merkezi sınavlarda ek süre verilmesi” talebinin incelenmesi neticesinde mevcut uygulamanın anılan grupta yer alan adaylar için “fırsat eşitliğinin” sağlanmasının önünde engel teşkil ettiği değerlendirilmiş, bu kapsamda ilgili idareye **Tavsiye Kararı verilmesi yönündeki öneri** Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

D. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden Değerlendirme

21) Şikâyet başvurusu 3 numaralı paragrafta açıklandığı üzere, % 91 oranında ortopedik engeli bulunduğunu, ellerini de kullanmadığı için gerçekleştirilen merkezi sınavlarda işaretleyici desteği almak zorunda olduğunu, ancak özellikle matematik sorularında işlemleri işaretleyiciye yazdırarak çözmeye çalışmanın fazladan zaman gerektirdiğini belirterek, ÖSYM tarafından yapılan sınavlarda ellerini kullanamayan ortopedik engellilere ek süre verilmesini talep etmektedir.

22) Anayasanın 10 uncu maddesinde herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu ifade edilmiş; ayrıca çocuklar, yaşlılar, özürllüer, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı, 42 inci maddesinde devletin, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alacağı, 61 inci maddesinde de sakatların korunmaları ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alacağı hüküm altına alınmıştır.

23) Engelli öğrencilerin, girdiği ortak sınavlarda engeli olsun olmasın tüm adaylarla eşit şartlarda yarışabilmesinin sağlanması ve bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılması idareye yüklenmiş anayasal bir görevdir.

24) 6114 sayılı Kanun uyarınca (bkz. prg. 13) ÖSYM’nin “başta yükseköğretim kurumlarında ön lisans, lisans veya lisansüstü öğrenim görece adayların puan sıralamasına göre tespiti veya yerleştirilmesi ile yükseköğretim kurumlarında atama veya yükselmelerde esas alınan sınavlar olmak üzere, ulusal ve uluslararası her türlü bilim, yetenek veya yabancı dil sınavları ile gerektiğinde yerleştirme işlemlerini yapmaya,... ilgili kurumun talebine bağlı olarak kamu kurum ve kuruluşlarının kadro ve pozisyonlarında görev almaya veya görevde yükselmeye yönelik sınavları ve gerektiğinde yerleştirme işlemlerini yapmaya; hizmetin gereklerine uygun ölçme, seçme, değerlendirme ve

yerleştirme yöntemlerini belirlemeye ve görev, yetki ve sorumluluk alanına giren konularda idari düzenlemeler yapmaya ve kılavuzlar hazırlamaya” yetkili kılındığı; **Kanunun 7 nci maddesinin 1 inci fıkrası ile** “sınavların ... *adaylara fırsat eşitliği sağlayacak biçimde yapılacağı*” düzenlenmiştir.

25) 14 üncü paragrafta yer alan Yönetmelik uyarınca *engel grupları itibarıyla öngörülecek sınav süreleri* ve diğer konulardaki EKPSS, kura ve yerleştirmenin esas ve usullerinin Devlet Personel Başkanlığı adına ÖSYM’ye yaptırılması halinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının görüşü alınarak Devlet Personel Başkanlığı ve ÖSYM tarafından müştereken belirleneceği; EKPSS ve Kura Başvuru Kılavuzunun da DPB ve ÖSYM tarafından müştereken hazırlanacağı; adaylar için gerekli bilgi ve kuralların EKPSS ve Kura Başvuru Kılavuzunda yer alacağı hüküm altına alınmıştır.

26) Bu kapsamda, ilk defa 2012 yılında ÖSYM tarafından gerçekleştirilen Özürlü Memur Seçme Sınavı şimdiki adı ile Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavının “Engellilerin Devlet Memurluğuna Alınmaları Hakkında Yönetmelik” ile buna bağlı olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı ile ÖSYM arasında yapılan Protokol hükümlerine göre ÖSYM tarafından hazırlanan EKPSS Kılavuzu uyarınca yapıldığı ifade edilmiştir. Bahsekonu Protokolde “*engel grupları itibarıyla uygulanacak sınav sürelerinin belirlenmesinin*” ÖSYM’nin görev alanında tanımlandığı görülmüştür.

27) 4.2 sayılı paragrafta belirtildiği üzere, ilgili Yönetmelik ve Protokol gereği engel gruplarına, öğrenim düzeylerine, engellilerin algılama ve öğrenme yeteneklerine göre nasıl bir sınav oluşturulacağını belirlemek üzere, akademisyenlerden ve ilgili kurum temsilcilerinden oluşan bir Bilim Kurulu oluşturulduğu; Kurul’un bilimsel bulguları değerlendirerek, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarındaki uzmanların görüşlerini alarak, ayrıca, engellilerin temsilcileri ile çalışmalar yaparak sınav ile ilgili bir rapor oluşturduğu anlaşılmıştır.

28) Sözkonusu raporda sınav süreleri ile ilgili olarak, hangi grupta olursa olsun *sadece “okuyucu ve işaretleyiciyi” birlikte isteyen adaylara ek süre verilmesi genel kuralının benimsendiği*, genel engelliler grubu için, yaygın gelişimsel bozukluğu olan (otistik, Asberger, RETT sendromu, dezintegratif bozukluk vb.), özgül öğrenme güçlüğü olan (dikkat eksikliği, hiperaktivite, disleksi vb.) ve özgül dil bozukluğu olan adaylara 20 dakika ek süre verilmesi, *ortopedik engellilere ihtiyaç duyduklarında işaretleyici verilmesi*, görme engelli grubu için yüksek punto ile basılmış kitapçık isteyenler ile sadece işaretleyici isteyen görme engelli adaylara ek süre verilmemesi, okuyucu ve işaretleyici isteyen görme engelli adaylara 40 dakika ek süre verilmesi; işitme engelli grubu için 20 dakika ek süre verilmesi, zihinsel engelli grubu için 20 dakika ek süre verilmesi, okuyucu ve işaretleyici kullanan zihinsel engelli adaylara 40 dakika ek süre verilmesi gerektiğinin belirtildiği görülmüştür.

29) Sözkonusu rapordan yola çıkılarak 2016 EKPSS ve Kura Başvuru Kılavuzunda “*Genel engellilerden ortopedik engellilerin ellerini kullanmakta zorluk çekenlere işaretleyici yardımı verecek görevli atanmasına ancak, bunun için ek süre verilmemesi*” kuralına yer verildiği görülmüştür. Yine ÖSYM tarafından gerçekleştirilen Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS), Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS), Dikey Geçiş Sınavı (DGS) gibi merkezi sınavlar için hazırlanan sınav kılavuzlarında da tüm engelli veya sağlık sorunu olan adaylara yapılan uygulamalara “Engelli/Sağlık Sorunu Olan Adaylar ve Sağlık Durumu/Engel Bilgi Formunun Doldurulması” maddesinde yer verildiği; anılan formu doldurarak süresinde ÖSYM’ye ileten ortopedik engelli adaylara EKPSS’de benimsenen sözkonusu kuralın uygulandığı anlaşılmıştır. **Bununla birlikte, idareden temin edilen bilgi ve bulgulardan EKPSS dışındaki merkezi sınavlardaki engelli adayların durumlarına yönelik olarak Bilim Kurulu oluşturulmadığı, ya da mevcut Bilim Kurulunun görüşüne başvurulmadığı tespit edilmiştir.**

30) Kamuda istihdam edilebilmek için sadece engelli adayların kendi aralarında yarıştıkları EKPSS sınavı ile engelli adayların tüm adaylarla bir arada yarıştıkları ve milyonlarca öğrencinin katıldığı

YGS, LYS, DGS vb. merkezi sınavlarda 2016 yılında ve geçmiş yıllarda çıkan soruların incelenmesinden şikayetçinin yetiştirmekte zorlandığını ifade ettiği matematik sorularının çoğunun çözümünün işlem gerektirdiği açıkça görülmüştür. Bu kapsamda sorulan sorulardan birkaçına örnek olarak aşağıda yer verilmiştir:

2016- ALES İlkbahar/SAY 2:

12.

10 parkurdan oluşan bir bayrak yarışında her parkurun başında birer koşucu beklemektedir. Her koşucu bulunduğu parkuru tamamladıktan sonra bayrağı bir sonraki koşucuya vermektedir. Son koşucu kendi parkurunu koştuğundan sonra yarış sona ermektedir.

Her koşucu kendi parkurunu bayrağı aldığı koşucudan 2 saniye daha kısa sürede tamamlamıştır.

Son koşucu parkurunu 37 saniyede tamamladığına göre, bayrak yarışı toplam kaç saniye sürmüştür?

- A) 420 B) 440 C) 460 D) 480 E) 500

2014 EKPSS/G.Gör.İşt.-2/Lisans Sınavı Soru:21

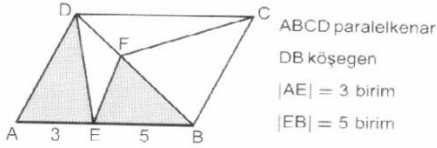
Dört basamaklı ABAB doğal sayısı, rakamları toplamının 303 katına eşittir.

Buna göre, A kaçtır?

- A) 1 B) 3 C) 5 D) 7 E) 9

2016 – YGS Temel Matematik:

37.

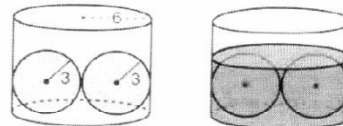

Şekilde verilen boyalı üçgenlerin alanları birbirine eşittir.

Bu paralelkenarın alanı 30 birimkare olduğuna göre, BCF üçgeninin alanı kaç birimkaredir?

- A) 8 B) 9 C) 10 D) 11 E) 12

39. Yarıçapı 6 birim olan dik dairesel silindirin içine yerleştirilen 3 birim yarıçaplı küre biçiminde iki adet demir bilyenin konumu Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1

Şekil 2

Bilyelerin tamamı su içinde kalana kadar silindir suyla dolduruluyor ve Şekil 2'deki görünüm elde ediliyor.

Buna göre, Şekil 2'de silindirde bulunan suyun hacmi kaç birimküptür?

- A) 96π B) 108π C) 120π D) 132π E) 144π

2016-DGS Sayısal:

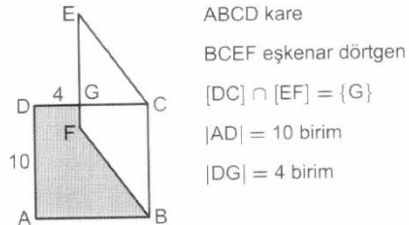
34. Ece, evine belli sayıda arkadaşını davet etmiş ve her davetli arkadaşına iki adet kurabiye düşecek kadar kurabiye hazırlamıştır. Fakat davet ettiği arkadaşlarının yarısı gelmemiştir.

Ece hazırladığı kurabiyelerin tamamını bitirmek için, gelen 4 arkadaşına beşer, diğerlerine ikişer kurabiye vermiştir.

Buna göre, Ece evine kaç arkadaşını davet etmiştir?

- A) 12 B) 14 C) 16 D) 18 E) 20

56.

Yukarıdaki verilere göre, boyalı bölgenin alanı kaç birimkaredir?

- A) 53 B) 56 C) 60 D) 64 E) 67

30.1) Verilen örneklerden de görüldüğü üzere, şikayetçinin “sınavlarda işaretleyicinin her söyleneni yazması, yanlış olduğunda silip tekrar yazması ve optik okuyucu için cevap kağıdında işaretlemesi” sürecinin bir kişinin zihninden geçenleri kendi eliyle yazmasına göre daha fazla zaman gerektirdiği” yönündeki ifadesinin yerinde olduğu tespit edilmiştir.

31) Bu noktada, sorun sınavlarda soru başına düşen ortalama sürenin ne kadar olduğu; diğer bir ifadeyle adayların işlem gerektiren matematik sorularının her birine ortalama ne kadar süre ayırabildikleri hususunda düğümlemektedir. Zira ihtiyaç duyulan ortalama sürenin herhangi bir sağlık sorunu ya da engeli bulunmayan adaylarla sağlık sorunu ya da engeli bulunan adaylar için “eşit” olmadığı; engelli adayların da engel tür ve derecelerine göre soru başına ihtiyaç duydukları sürenin farklılaştığı, uygulamanın bu ihtiyaçlara göre düzenlenmemesi halinde “fırsat eşitliğinin” sağlanamayacağı açıktır.

32) Bu kapsamda, yıllar içinde yapılan sınavlarda bir matematik sorusuna düşen ortalama sürenin işaretleyici yardımı vasıtasıyla soruları çözen ortopedik engelli bir aday için yeterli olduğu hususunda ÖSYM tarafından yapılmış güncel bir analiz bulunmakta ise, uygulamaya bu tespit üzerinden devam edilmesinde sakınca olmayacağı düşünülmektedir. Ancak; ÖSYM’den alınan bilgi ve belgelerde bu yönde yapılmış bir istatistiki çalışmaya ya da adaylardan alınan geri dönüşler sonrasında yapılmış herhangi bir saptamaya yer verilmediği görülmüştür. **Şu halde; ÖSYM tarafından gerçekleştirilen sınavlarda adayların engel tür ve oranına göre mekan, araç-gereç, okuyucu-işaretleyici desteği, ek puan ve ek süre vb. tedbirler alınmasına rağmen; ortopedik engelli adayların gerek diğer engelli adaylarla gerekse çoğu sınavda milyonlarca adayla hep birlikte yarıştıkları hususu göz önüne alındığında “ellerini kullanamayan ortopedik engelli adaylara ek süre verilmemesi yönündeki uygulamanın” adaylar arasında “fırsat eşitliğinin sağlanmasının” önünde engel teşkil ettiği; dolayısıyla bu adaylar için idarece gerekli tedbirlerin yeterli ölçüde alındığı yönünde kesin bir tespit yapılmasının mümkün olmadığı; bu yönden şikâyetçinin talebinin yerinde olduğu değerlendirilmiştir.**

33) Nitekim, şikayetçi 2016 yılında girdiği EKPSS sınavında salon görevlilerinin hatalı uygulamalarının yanı sıra (bkz. prg. 3.4) ellerini kullanamadığı için de matematik sorularını yetiştiremediğini ve düşük puan alarak bir kamu kurumuna yerleştirilemediğini; aynı sebeple 2014 yılında girdiği YGS ve EKPSS’de de mağdur olduğunu ifade etmiştir. Şikayetçinin iddialarından hareketle; ÖSYM’nin “ellerini kullanamayan ortopedik engelliler” grubu için öngördüğü sınav süresi ile bu grubun dezavantajlı durumunun giderilebilmesi için alınması gerekli tedbirin alındığı; bu engel grubuna uygun “sınav süresinin” ideal bir şekilde belirlendiği; dolayısıyla “ellerini kullanamayan ortopedik engellilerin” girdikleri merkezi sınavlarda yeterliliklerinin sağlıklı bir şekilde ölçülerek hak kayıplarının önüne geçildiği noktasında kesin kanı oluşturulamamıştır.

34) Öte yandan, şikayetçinin sınavda yaşadığı sorun sebebiyle 2 yılda bir kere yapılan EKPSS’den düşük puan aldığı, bu sebeple 2016 ve 2017 yılları itibarıyla “kamuda istihdamının” sözkonusu olamayacağı dikkate alındığında; bunun 11.2 sayılı paragrafta yer verilen mevzuatla uyumlu olmadığı gibi Türkiye’nin engellilerle ilgili uluslararası sözleşmelerle hüküm altına alınan taahhütleriyle de uyumlu olmadığına altını çizmek gerekir.

35) Her ne kadar şikayete konu talep öncelikle 2016 EKPSS üzerinden iletilmişse de, ÖSYM tarafından yapılan merkezi sınavların çoğunun eğitime yönelik olduğu ve kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağı göz önüne alındığında; mevcut uygulamanın ulusal ve uluslararası mevzuatta yer alan “eğitim hakkı” kapsamında devlete düşen yükümlülüklerin yerine getirilmesi bakımından da yeterli olmadığı kanaati hasıl olmuştur. **Bu amaçla, merkezi sınavlara giren engelli adaylardan sınav sonunda geri bildirimler alınmasına yarayacak formlar oluşturulması veya her zaman doldurulması mümkün olan internet anketi benzeri uygulamalarla merkezi sınavların engelli adaylar için amaca ve mevzuata daha uygun hale getirilebileceği değerlendirilmektedir.**

36) Yukarıda yer verilen açıklamalar, başvuruçunun iddiaları, idarelerin konu ile ilgili açıklamaları, mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; eğitime ve istihdama erişimde eşitliğin sağlanması adına ayrımcılığın yasaklanmasıyla birlikte, dezavantajlı gruplardan olan kişilerin eğitime ve istihdama fiilen erişebilmelerine yönelik bazı özel tedbirlerin alınmasının öngörüldüğü, engellilerin eğitim ve istihdam hakkı hususunda, diğer engelli bireylerle ve engelli olmayan bireylerle eşit eğitim ve yaşam fırsatlarından yararlanmalarına dair yasal, idari ve eğitsel düzenlemelerin yapılmasının zorunlu kılındığı, bu durumda, engelli öğrencilerin, girdiği merkezi sınavlarda eşit şartlarda yarışabilmesinin sağlanması ve bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılmasının idareye yüklenmiş anayasal bir görev olduğu; Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası mevzuatla da "engellilerin tüm hak ve hizmetlerden yararlanması için fırsat eşitliğinin sağlanacağı" hüküm altına alındığı **ancak EKPSŞ haricindeki merkezi sınavlar için adayların ihtiyaçlarının tespiti için Bilim Kurulu oluşturulmadığı, bu hususta EKPSŞ için oluşturulan Bilim Kurulunun da görüşüne başvurulmadığı yönündeki tespitimize ilaveten; şikâyeteye konu düzenlemenin ellerini kullanamayan ortopedik engellilerin diğer adaylarla eşit bir şekilde yarışabilmelerinin önünde engel teşkil ettiği; mevcut uygulamanın bu gruptaki adayların yeterliliklerinin doğru bir şekilde ölçülmesinde "makul" bir düzenleme olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı, bu kapsamda şikâyetçinin talebinin yerinde olduğu değerlendirilerek; ÖSYM tarafından engelli adayların geri bildirimlerine ve gerekmesi halinde yeniden Bilim Kurulunun görüşüne başvurmak suretiyle talebin değerlendirilmesi ve yapılacak değerlendirme sonucunda ellerini kullanamayan ortopedik engelli adaylar için belirlenecek makul düzeyde ek sürenin EKPSŞ ve diğer merkezi sınav kılavuzlarında yer alması için gerekli düzenlemelerin yapılması yönünde tavsiye kararı verilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.**

E. İnsan Hakları Yönünden Değerlendirme

37) Şikâyeteye konu olayda, T.C. Anayasasının "Kanun Önünde Eşitlik" başlıklı 10 uncu maddesinde ifadesini bulan kanun önünde eşitlik ilkesinin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 13 üncü maddesindeki etkili başvuru hakkının ve 17 inci maddesindeki hakları kötüye kullanma yasağının ihlal edildiğine dair herhangi bir bulgu ve bilgiye rastlanmadığı gibi şikâyeteye konu olayda, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannameyi ile İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde yazılı ve güvence altına alınmış olan başkaca bir insan hakkı ihlalinin tespit edilemediği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

E. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

38) Günümüzde demokratik, modern ve katılımcı yönetim anlayışında idarelerden sadece hukuka uygun hareket etmeleri değil aynı zamanda iyi yönetim ilkelerine de uygun işlem tesis etmeleri beklenmektedir.

39) 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi Yönetim İlkeleri" başlıklı 6 ncı maddesi; "Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar." şeklindedir. Söz konusu Yönetmelik hükmünde yer alan ilkelerin kaynağını teşkil eden Avrupa Birliği Temel Haklar Şartınının 41 inci maddesinde de iyi yönetim hakkından bahsedilmekte olup, benzer ilkelere Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen "Avrupa Doğru İdari Davranış Yasası"nda da yer verilmiştir.

40) Söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirmeler neticesinde; İdarenin Kurumumuzda tarafından istenen bilgi ve belgeleri süresinde gönderdiği ve “makul sürede karar verme”, “gerekçeli karar verme” ve “kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi” ilkelerine **uygun davrandığı**; yine İdare tarafından şikâyetçiye makul sürede, gerekçeli cevapların verildiği ancak şikâyetçiye verilen cevaplarda işleme karşı hangi sürede hangi mercilere başvurulabileceğinin gösterilmemiş olması sebebiyle “karara karşı başvuru yollarının ve süresinin gösterilmesi” ilkesine **uyulmadığı** görülmüş olup, ilgili idareden bundan böyle bu ilkelere de uyması beklenmektedir.

41) Öte yandan, ilgili idare ile yapılan görüşmelerde Engelli Sınav Hizmetleri alanında yapılan çalışmalar hakkında bilgi alınmış olup; her bir engelli adayın sağlık raporunun ve ÖSYM’ye ilettiği bildirimlerin sınavlar öncesinde tek tek incelendiği, bu kapsamda adaylar tarafından talep edilmemiş olsa bile gerekli destek tedbirlerinin alınmasına çalışıldığı, ilerleyen dönemlerde engel türlerine uygun teknolojik çözümlerle özellikle işaretleyici ve okuyuculardan kaynaklanan sorunların bertaraf edilmesi yönünde adımlar atıldığı öğrenilmiş olup; **ilgili idarenin “engelli bireylere karşı ayrımcılığın önlenmesi” hususundaki çabalarının dikkate değer bulunduğunu belirtmek gerekmiştir.**

IV-HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN YASAL MEVZUAT

A. Dava Açma Süresinin Yeniden Başlaması

42) 14/6/2012 tarih ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 17 inci maddesinin sekizinci fıkrasına göre Kamu Denetçiliği Kurumu'na, dava açma süresi içinde yapılan başvuru, işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurmakta olup, 21 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca ise tavsiye kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis edilmez veya eylemde bulunulmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır.

B. Yargı Yolu

43) 2709 Sayılı 1982 Anayasası'nın Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması Başlıklı 40 ıncı maddesinin ikinci fıkrasında, "Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır." hükmü yer almakta olup, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, ilgili idarenin işlemine karşı 60 günlük dava açma süresinden arta kalan süre içerisinde Ankara İdare Mahkemesinde yargı yolu açıktır.

V. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçeler ve dosya kapsamına göre **ŞİKÂYETİN KABULÜ İLE,**

Merkezi sınavlarda ellerini kullanamayan ortopedik engelli adayların diğer adaylarla eşit bir şekilde yarışabilmelerinin sağlanması amacıyla;

- 1. EK PSS dışındaki merkezi sınavlar için de engelli adayların ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik Bilim Kurulu oluşturulmasının ya da mevcut Bilim Kurulunun görüşüne başvurulmasının gerekliliğinin tespiti ile;**
- 2. Engelli adayların geri bildirimlerine ve mevcut ya da oluşturulacak yeni Bilim Kurulunun görüşüne başvurmak suretiyle, ortopedik engellilerden ellerini kullanamayan adaylara işaretleyici desteğinin yanı sıra “makul” düzeyde “ek süre” tanınması,**
- 3. Bundan sonraki yıllar için hazırlanacak “EK PSS ve Kura Başvuru Kılavuzlarında” “Genel engellilerden ortopedik engellilerin ellerini kullanmakta zorluk çekenlere işaretleyici yardımı verecek görevli atanmasına ancak, bunun için ek süre verilmemesine” ifadesinin çıkartılması,**
- 4. Tayin edilecek ek süreye EK PSS Kılavuzunda yer alan “EK PSS’de Uygulanacak Testler ve Soru Sayıları” başlığı altındaki tabloda yer verilmesi ve anılan engelli grubu için belirlenen bu kuralın engelli adayların katıldığı tüm merkezi sınavlar için geçerli kabul edilerek kılavuzlarında yer alması amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılması ve makul sürede mağduriyetin giderilmesi hususunda**

**ÖLÇME, SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI'NA
TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kanununun 20 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, ÖSYM Başkanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlem ya da tavsiye edilen çözümün uygulanabilir nitelikte görülmediği takdirde gerekçesinin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

**Kararın Őikayet başvurusuna ve Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'na tebliğine,
Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisi'nce karar verildi.**

e-imzalıdır

M.Nihat ÖMEROĐLU
Kamu Başdenetçisi